

İŞIKLILIK VE PARILTI TERİMLERİ KONUSU

Türkçede, aydınlatma tekniği ile ilgili bir çok terim yanlış kullanılmaktadır. Bunların başında ışıklılık yerine kullanılan parıltı terimi gelmektedir. Işıklılık fizik bir büyüklük olup ölçülebilir, hesaplanabilir ve tanımı belli bir birimi vardır. Parıltı ise ışıklılığın psikosansoriyel karşılığı olup, ruhsal bir duyulanmayı anlatan terimdir ve nesnel olarak ne ölçülebilir, ne hesaplanabilir ne de bir birimi vardır.

Işıklılık ve parıltı terimlerinin yabancı dillerdeki karşılıkları aşağıda verilmiştir. Bu terimler Uluslararası Aydınlatma Komisyonunca kabul edilmiş terimlerdir.

Işıklılığın başlıca yabancı dillerdeki karşılığı şöyledir:

Fransızca	luminance
İngilizce	luminance
Almanca	leuchtdichte
İspanyolca	luminancia
İtalyanca	luminanza
Hollandaca	luminantie
Polonyaca	luminancja
İsveççe	luminans

Almanca "leucht" ışıkla ilgili terimlerin üretilmesinde kullanılan kök olduğuna göre, ve tüm öteki dillerde de bu terimler "lum" kökünden yani ışık kökünden üretilmiş olduğuna göre Türkçede de bu kavramın ışık kökünden üretilmiş bir terim olması gerekir. Bu nedenle bu kavramın karşılığı, Türkçe'de ışıklı olma anlamına gelen ışıklılık terimidir. Tıpkı kararlı olma anlamına gelen kararlılık, akıllı olma anlamına gelen akıllılık, tutarlı olma anlamına gelen tutarlılık ve benzerleri, bağımlılık, bakımlılık, yararlılık, yaşlılık, haklılık, saklılık, duyarlılık, kapalılık, devamlılık, pasaklılık, farklılık... gibi

Parıltının karşılığı ise yabancı dillerde şöyledir:

Fransızca	luminosité
İngilizce	brightness
Almanca	helligkeit
İspanyolca	esplendor
İtalyanca	birillanza
Hollanda dilinde	helderheid
Polonya dilinde	jaskravase
İsveççe	luminositet

Fransızca ve İsveççede bu terim için "lum" kökünden yararlanılmış olmakla birlikte anlam bakımından temel bir fark yaratılmış, bunlara izlenimsel, yani sübjektif (*öznel*) bir anlam verilmiştir. Öteki dillerde ise, parlaklık ve açık renkli imiş gibi algılanması kavramlarından yararlanılmıştır. Türkçe'de bu kavramı anlatan en uygun terim parıltıdır.

Sonuç olarak, parıltı teriminin ışıklılık terimi yerine kullanılması, yabancı dillerdeki tanımı bakımından yanlış olduğu gibi, bu yanlışta direnen çevreler, iki ayrı kavram için iki ayrı terim kullanamamak gibi bir çıkmazın içindedirler.

Oysa, gerek ışıklılık terimi ve tanımı gerekse parıltı terimi ve tanımı Türk Dil Kurumu yayınlarında 1973'ten beri yani 36 yıldan beri yer almakta ve 1997'de genişleterek Yem Yayınları'nca Aydınlatma Sözlüğü adıyla yayımlanan sözlükte aynı biçimde yer almaktadır. 1997'de yayımlanan Aydınlatma sözlüğü, aynı yıl CIE'nin ilgili kişilerine posta ile yollanmış, ve elden verilmiştir.

Bu açıklamalara, bilimsel alanda bilimsel ciddiyetin ön koşul olması nedeni ile gerek duyulmuştur.

Prof. Şazi Sirel

10.10.2009